

an den heer
at er een zeer
tussen wat
ierd in de 17e
dien naam
van den ge-
verschillen
eener doele-

instonds met
dat de heer
an het woord
eide broe-
moeten
meenten" en
een doele-
aming van
heel het land

et onvolden
rwijs hij uit-
gen van het
og heeft; iets
omt, daar hij
t anders kan
rdening met
dieke kerken

kenner onzer
andere schrij-
twijfelachtig,
or de verza-
van »de ge-
digbaar, toch
leze loutere
aaraan thans
dan één blad
dit onverde-

us ook vol-
tselijke."
kerk zoodra
s een andere
maal door de

n weg al haar
kegoud was
onnis had te
eenige kerk

et traktemen-
over kerke-
t, welke kerk
bende op die
housen moet,
dat de kerk

da in nood-
eener plaats
kan blijven
lijke vrijheid.
eef de kerk
it voor haar
or haar Ko-
tenning door

cht Christen-
te plaats ook,
in de waag-
aw zou wor-

ze geen ge-
elijke vrijheid
raakt ze in
verheid haar
uwen, die ze
e meeste ge-
elen dat een
an haar titel
d wordt ge-

leert de kerk
en ze doet
rag, of ze in
ond, dan wel
b.v. met de
n, St-Peters-
val was.

nd, elke kerk
kenning voor
in de waag-

sen van deze
verheid haar
lijk in 1618
pretentie op-
te kerk plaats
rtijds was en
beweerde te

of ook de ker-
h losmaakt
lijk in staat
enige uitzon-
en haar »do-
en, toen ze
en bezitspre-
Overheid als
ap naast het

u, bespreken
dat er voor
lijkheid kan
danigen stap
zonderlijk te
t, dat een
kerken, die
en onder een
heid erkend
dt.

ot haar recht
gens door de
ordt gelaten,
genover haar
en een rechts-

en een vijan-
le kerk van
t geweld be-
vrije open-
ulk een kerk

zoo; toen de
instonds wier-
ten den dood.

En onder dit kruis zijn ze destijds gebleven tot de Overheid die hekken verhing, en nu omgekeerd de tactieus groep terugdrong en de Gereformeerde kerken als publieke kerken erde.

En ook was dat ten deele zoo in 1834. Hoewel er toch een onmetelijk verschil bestaat tusschen de houding van Philips II en Willem I, zoo is dit toch ontzeggelijk in beider houding gelijk, dat beiden de geloovigen beletten wilden plaatselijk de geestelijke vrijheid der kerken tot openbaring te brengen. Philips' besluit was: Gij moet blijven onder de Pauselijke Hierarchie; en onder Willem I was het: Gij moet blijven onder de Synodale Hierarchie.

De dwaze maatregel om de saamvergadering der geloovigen in die dagen te beletten, was wel terdege »een kruis», en hoewel dit kruis bij Alva's kruis vergeleken nauwelijks meetelt, zoo moet toch wel terdege met het feit gerekend, dat de geloovigen in 1834 vervolging in den eigenlijken zin des woords geleden hebben.

Om nauwkeurig te spreken, dient dus gezegd, dat de kerken die in 1834 van onder de Hierarchie uitgingen, eerst kerken onder het kruis wierden, zoolang men ze vervolgde. Dat ze, zoodra de vervolging ophield, maar toch erkenning van titel en pretentie geweigerd werd, »dolerende» werden. En dat ze, toen eindelijk titel en pretentie werd opgegeven en erkenning als apart genootschap verworven, als gewone kerkgenootschappen optraden naast andere.

Thans echter is dit anders. De kerken, die nu, op het voetspoor van de vaderen in de 16e, 17e en 18e eeuw, hun geestelijke vrijheid onder Jesus heur Koning vindiceeren, worden niet vervolgd. Want wel is er met allerlei politie en militairen genootschappen, maar dit had niet ten doel om hun samenkomsten te beletten.

En waar dit niet het geval is, en waar de kerk dus, al was het ook maar in een privaat huis, vrij en onder de bescherming der Overheid vergaderen kan, daar is van vervolging geen sprake.

Wel is daarentegen de publieke erkenning van het recht dezer kerken op titel en goed onzeker geworden, en hier en daar, door feitelijke bezitsverandering met behulp van militairen en politie, precar gemaakt. Zelfs in Reitsum en Voorthuizen en Bunschoten is dit het geval. Anders toch zou de Staat overnavige de traktementen aan Dr. Van den Bergh, Ds. Ploos van Amstel en Dr. Van Goor uitbetalen. En dat dit niet geschiedt, sluit dus in zich de zekerheid, dat de Overheid, voornamelijk ten minste, niet erkent, dat de ontkomen kerk daar ter plaatse de kerk is representeerende de Gereformeerde gezindheid in den zin van Art. 168 der Grondwet.

Het zij dus een kerk geheel buiten alles raakte, gelijk te Middelburg en te Utrecht, het zij ze nog gebouwen hield, als te Barendrecht en Klundert, het zij ze alleen maar eenige boeken en gelden hield, als te Amsterdam en Rotterdam, het zij ze met velen of met weinigen ontliet, dit alles maakt het onderscheid niet; want zoolang deze geloovigen in de plaats hunner inwonning bewonen te zijn de historische voortzetting van de kerk van Christus, die aldaar eenmaal gesticht werd; en dit bedoelen niet slechts in idealen, maar in practischen zin, zoodat ze heur volle pretentie handhaven op alle levende have, op alle historische tradities, op allen ouden titel, op alle archief en goed en bezit, — en op dit alles, of ook maar een deel hiervan, hun onthouden of aan anderen geërfd wordt, daar zijn deze kerken in staat van doeleantie.

En ze zullen dit blijven tot zoolang of heur goed recht door de Overheid erkend wordt, of wel zij zelve heur pretentie van te zijn wat ze waren opgeven en optreden als nieuwe stichtingen.

Want wel geven we aan onsen geachten opponent grif toe, dat in de 17e eeuw het in doeleantie gaan van een Kerkeraad in zijn geheel ondenkbaar was, maar Rotterdam toont genoegzaam hoe dit thans wel kan, eenvoudig door de omstandigheid, dat er aanstonds een nieuwe Kerkeraad achter den ouden opduikt, en dat deze nieuwe door de Overheid wordt erkend.

De Volkskerk.

De Volkskerk in den zin, waarin men daarvan thans gedurig spreekt en ze op alle tonen verdrut, stuit dan, gelijk we zagen, af op de Gereformeerde belijdenis der Verkiezing, en is onbestaanbaar voor de Gereformeerde, d. i. zuivere belijdenis van het Genadeverbond. Waarbij thans nog in de derde plaats dient opgemerkt, dat ze evenmin bestaan kan voor de Gereformeerde, d. i. zuivere belijdenis van den heiligen Doop; een punt dat daarom vooral dient in het oog gevat, omdat juist de pleitbezorger dezer ondenkbare kerk zich op den heiligen Doop beroept.

De heilige Doop vloekt voort uit de eeuwige Verkiezing, of wilt ge, de Verkiezing van eeuwigheid.

Ware de Verkiezing tot zaligheid niet van eeuwigheid, gelijk de Gereformeerden belijden, maar naar de Pelagian en Remonstrant van allerlei gading ons verhalen, pas tot stand komende in den tijd, naar gelang 's menschen wil Christus kiest of verwerpt, dan, het spreekt vanzelf, zou er van den Kinderdoop geen sprake kunnen zijn.

Het gelijk zou dan aan de zijde van de Mennonieten en Baptisten zijn, die zeggen: Doop dan ook niet voor en aler die mensche lijke wilsdaad in het belijden van den Christus blijkt.

Maar is de Verkiezing metterdaad van eeuwigheid, en wel van eeuwige her tot zaligheid en van zaligheid voor bepaalde personen, dan spreekt het zoozeer vanzelf, dat elk kind van God reeds voor zijn aan-

zijn en geboorte tot het Koninkrijk en in het Genadeverbond hoort, en dus ook reeds als pasgeboren wicht even wezenlijk in het bundelke der levenden ligt besloten als een die tot bekeering en verlichting kwam.

De gouden lijn des lichts strekt zich over heel zijn aanzijn uit, van toen hij nog »zaad» was, tot in en door zijn geboorte, al zijn leven lang en eens eeuwiglijk in Gods hemel.

En nu komt in den heiligen Doop God Drieëinig juist dat heerlijke aan zijn van eeuwigheid verkoren kind door den dienst der kerk betuigen en verzegelen.

De heilige Doop betuigt en verzegelt derhalve dit heerlijke alleen aan de van eeuwigheid verkorenen; en alleen omdat men bij een stam vooruit niet zien kan, aan welken tak vrucht zal uitbotten, en aan welken niet, gaat de heilige Doop over al het zaad der uitwendige kerk, maar doet alleen op al het zaad der onzichtbare kerk.

Als er op diamant gelijkende stukjes glas met diamant dooreen gemengd in een korf liggen, en die korf valt om, zoodat glas en diamant voort uitgestort, zult ge die stukjes glas, zoolang ze nog niet uitgeschoft zijn, met even veel zorg oprapen en weer wegbergen als de echte diamanten. En omdat nu evenzo in het zaad der zichtbare kerk de verkorenen met de niet-verkorenen dooreen gemengd liggen, gaat de dienst der kerk en de zorg des Heeren in zijn heiligen Doop gelijkelijk over beiden.

Zoo blijken er naar luid van de Gereformeerde belijdenis dus drie wel te onderscheidene dingen. Ten eerste, het terrein der wereld, en daarin het terrein der kerk. Maar ook in die kerk wederom de geestelijke kern, die op den wortel der eeuwige Verkiezing bloeit, en het kaf dat in de zichtbare kerk vermengd is.

Nu doet de heilige Doop alleen op die kern van de kerk, maar wordt om die kern te bereiken aan heel de kerk toebediend.

Daarentegen wordt hij niet bediend aan de wereld en zullen er dus aldoor ongedoopten naast gedoopten staan.

Maar dit is juist niet de Volkskerk voorbij.

Zij vereenzelvigd de zichtbare kerk met de wereld; doopt dus ook de wereld; en vervalt derhalve den Doop, door hem van een sacrament, dat hij is, te verlagen tot een pedagogisch hulpmiddel, waardoor men de wereld onder het bereik van het Evangelie brengt.

Zoo ziet men, hoe diep het verschil gaat. Voor de tegenstelling tusschen een gedoopte, d. i. zichtbare kerk, en de wereld, die tegen haar overstaat, laat de Volkskerk, heel de Schrift hierbij op schuivend, geen plaats.

KUYPER.

Buitenland.

Duitsland. Strijd in den boezem van den Gereformeerden bond. Het voorstel van Hammerstein.

Wat wij langen tijd verwacht hadden, is gebeurd. De »Gereformeerde bond», welke was opgericht, om alle Gereformeerde elementen in Duitsland te vereenigen, is gebleken twee elementen in zich te hebben opgenomen, n. l. zij, die de »Duitsche »vermittlungstheologie» volgen en zij die de Gereformeerde leer belijden. Uit ons vorig nummer is het gebleken dat de redacteur van de *Reformierte Kirchen-Zeitung* getracht heeft een brug tusschen die twee stroomingen te slaan.

Hij heeft gepoogd te betoogen, dat volgens den Heidelberger Catechismus, welke als grondslag voor den Gereformeerden bond is aangenomen, de leer der absolute verkiezing wel recht van bestaan heeft, maar niet verplichtend is. In goed Hollandsch beteekent dit, dat in dezen Catechismus genoemd leerstuk niet wordt geleerd noch wordt bestreden, zoodat een Gereformeerde, die den Heidelberger erkent als het belijdenisschrift der Gereformeerde kerken, over deze leer denken kan wat hij wil.

Deze verklaring van den redacteur van het orgaan van den Gereformeerden bond heeft scherpe wedspraak gevonden bij Dr. Zahn, den bekenden Gereformeerden theoloog van Stuttgart. Deze geleerde schreef:

»Op den aanval van Ds. Calaminus (redacteur van de *Ref. Ktg.*) veroorloof ik mij slechts in het kort op te merken, dat Dr. Ehrard met ronde woorden de betrekkelijke wilsvrijheid leert. Calvin en Luther noemen deze leer »de grondlengen». Wanneer nu »de Gereformeerde bond» er zich toe leent, »ene leer te verbreiden, die in den grond een leugen is, dan doet hij de waarheid geweld aan en brengt de zielen op een dwaalspoor. Zelfs Amyraut heeft de betrekkelijke wilsvrijheid niet geleerd, gelijk Schweizer en Herzog hebben aangehouden. Wanneer men dertig jaren lang in de geschiedenis en de leer van de Gereformeerde kerk gestudeerd heeft, is men zoo onbescheiden van te meenen, dat men eenigzins een inzicht in theologische dingen heeft en misschien geheel juist aanduiden kan, wat als halfheden van het »Pietisme» zijn aan te merken».

Toen een drietal jaren geleden de Gereformeerde bond te Marburg werd opgericht, hebben wij aanstonds tegen die stichting onze ernstige bedenkingen laten hooren. Dr. Calaminus antwoordde daarop, dat in Duitsland onder de Gereformeerden een strijd over het stuk der verkiezing niet bestond, en dat hij niet hoopte, dat men van uit Holland zou zoeken het twistvuur daarover te laten ontbranden.

Wij hebben toen gezweven en gedacht, dat de tijd weldra moest aanbreeken, waarin het tot een botsing komen zou, tusschen de richting welke o. a. Dr. Ehrard vertegenwoordigt en die, welke o. a. Dr. Zahn volgt. Eerder dan wij gedacht hebben, is dit geschied. En dit is verblijdend.

Immers ook de redacteur van de *Ref. Ktg.* heeft in vroegere jaren erkend, dat het verval der Duitse Gereformeerde kerk zijn oorsprong heeft in het prijsgeven van de fundamentele stukken, waardoor de Gereformeerde kerk zich van Luther, maar van de Lutherse kerk

1) Van Dr. Ehrard is onlangs een geschrift verschenen, waarin hij kritische aanmerkingen op de leer der verkiezing maakt.

onderscheidt. De wederopbouw van de overgebleven puinhoopen der Geref. kerken kan alleen dan plaats hebben, indien men tot de belijdenis der vaderen terugkeert. Mocht de Heere vele mannen in Duitsland verwekken, die met kracht de gezonden kerken, welke nog op den bodem der Gereformeerde belijdenis staan, tot de wet en het getuigenis terugroepen!

Jammer maar, dat er in Duitsland niet een gelegenheid bestaat om aan aanstaande Gereformeerde leeraars het noodige onderricht te laten geven. Jammer is het bovendien, dat daarover in Duitsech-Gereformeerde kringen wel een achil roepen, maar verzuimd wordt de hand aan den ploeg te slaan. Het schijnt alsof men door voortdurend klachten aan te heffen, de regering wil bewegen, om in dien nood te voorzien.

Volgens ons bestaat daarop nog weinig uitzicht, en is dit niet de aangewezen weg. Het verwordt ons, dat, sedert de kerkelijke strijd in Nederland een nieuwe fase is ingetreden, doordat vele gemeenten het Synodale juk afdwerpen. De *Ref. Ktg.* daarover zwijgt. Toen het Conflict in Amsterdam begonnen was, vergeleek de redacteur de houding der Amsterdamse broeders met die van Calvin, welke eenmaal aan de Geneefseche libertijnen beleide, om tot des Heeren Avondmaal toe te treden. Doch nu het in sommige gemeenten tot een afwerpen van het Synodale juk kwam, zweeg de redactie botweg over onze aangelegenheden.

Tot onze spijt vonden wij evenmin in het orgaan van de Vrije Schotsche kerk, noch in de *Eglise Libre* tot nu toe een woord over hetgeen hier in Nederland op kerkelijk gebied is voorgevallen.

De kans, dat nog eenmaal het voorstel van v. Hammerstein, om n. l. de Evangelische kerk meerdere vrijheid te geven en ook meer geld te verschaffen, tot wet in Pruisen worden zal, is niet groot. Von Bismarck wil er niets van weten en het succes, dat zijne politiek bij het Duitse volk gehad heeft, toen hij verlangde dat het budget van oorlog voor 7 jaren door den Rijksdag zou worden vastgesteld, heeft den invloed van dien koning in de politiek niet weinig vergroot, zoodat zijn tegenstand moeilijk te overwinnen zal zijn. Maar het voorstel kan niet meer in den doofpot gedaan worden. Dit jaar moet het in de beide huizen der Pruisische volksvertegenwoordiging behandeld worden en zal de agitatie over het wetsvoorstel, ook buiten het parlement, toenemen. De provinciale Synoden, die in dit jaar vergaderen, zullen er zich over uit te spreken hebben, gelijk de Kreisynoden (wij zouden zeggen: »Classicale vergaderingen») het reeds gedaan hebben. Na hetgeen bekend geworden is omtrent de stemming der »Kreisynoden», is het niet twijfelachtig, of weldra zullen de provinciale Synoden met groote meerderheden zich ten gunste van het voorstel uitspreken. De Algemeene Synode komt eerst over vier jaren te samen. Misschien is er vóór dien tijd zooveel gebeurd, dat de Evangelische kerk aldaar niet meer zulk een knechtelijk karakter toont ten opzichte van den Staat, als tot hiertoe het geval was. Er wordt in Duitsland over geklaagd, dat de zaak van de vrijheid der kerk ook in z. g. orthodoxe kringen maar al te zeer oppervlakkig beschouwd wordt. Deze klacht is gegrond. Men is nauwerig geworden op de Roomsche kerk, welke haar zelfstandigheid heeft herkegen, doordat de beruchte Meiwitten, welke haar moesten inrukken, zoo goed als afgeschaft zijn geworden. Er is gevraagd, en te recht, waarom moet de Evangelische kerk voortdurend de gehoorzame dienaar van den Staat blijven, terwijl de Roomsche kerk, met behoud van Staatstraktementen, haar vrijheid heeft teruggekregen?

Doch het beginsel, dat de kerk krachtens de Souvereiniteit van Christus, behoort vrij te zijn, wordt schier niet bepleit. De Staatskerk is zoo in de harten en hoofden der Duitschers geworteld, dat het denkbeeld, dat de kerk zich ook zonder een daad van de overheid, vrij mag en moet maken, bij de overgrote meerderheid, niet opkomt.

En toch heeft het werk, dat Dr. Kohlbrugge te Elberfeld verricht heeft, dit luid genoeg gepredikt en zijn er Lutherse gemeenten genoeg om te bewijzen, dat het leven der kerk niet van den Staat afhangt.

Frankrijk. Een nieuwe daad van wilkekeur tegenover de Gereformeerde Staatskerken.

De Fransche Protestantische kerkelijke wereld is zeer in beweging gebracht, door de onverwachte benoeming van den heer Allier tot hoogleraar in de wijsbegeerte bij de Protestantische faculteit der Universiteit te Montauban.

Deze faculteit wordt door de Evangelische (orthodoxe) partij beschouwd als haar bolwerk, en nu heeft de minister van onderwijs der Fransche Republiek goedgevonden, een jong mensch tot hoogleraar in genoemd vak te benoemen, die nooit predikant geweest is en geen enkelen theologischen graad bezit. Het is de heer Allier, een jongmensch van 23 jaren, doct bij het Lyceum van Montauban, dien de minister op voordracht der permanente commissie van den Hoogen Raad van openbaar onderwijs, benoemd heeft. Dit jongmensch schijnt bovendien liberalistische gevoelens te hebben.

Geen wonder, dat in Evangelische kringen groote verontwaardiging over deze benoeming heerscht. Zij is vooral een slag in het aangezicht van de Evangelische kerkeraden.

Immers de kerkeraden hebben het recht, om vóór de benoeming van een hoogleraar aan een Protestantische faculteit, een candidaat bij de regering aan te wijzen. De meerderheid der kerkeraden, ten getale van 65, had als haar wensch te kennen gegeven, dat de heer Meijer, predikant te La Roche-sur-Yon en doctor in de godgeleerdheid, tot hoogleraar zou benoemd worden. De minister heeft hierop in geen deele gelet.

Nu worden in kerkeraden en in vergaderingen van officieuze Synoden resoluties genomen en protesten geteekend, om den minister te bewegen alsnog den heer Meijer te benoemen, omdat de heer Allier slechts voor één academisch jaar is aangesteld. Doch wij vrezen, dat alle moeite tevergeefs zijn zal. De overheid is te zeer gewoon geworden om met de kerk te spelen. Sedert 1872 weigert zij om een officieel Synode der Gereformeerde kerk van Frankrijk samen te roepen, uit vrees dat deze Synode het modernisme uit de kerk drijven zal. Kennelijk wilden de opvolgende regeringen aan de Gereformeerde Staatskerk hare vrijheid niet geven. Idel is dus alle protesteerden, alleen de weg die tot afwerpen van het staatsjuk leidt, is te bewandelen.

Engeland. Achteruitgang van het Sustentation-Fund. De aartsbischop van Canterbury geprest.

Een bisschop te Jeruzalem benoemd. Het heilsleger.

In de vrije Schotsche kerk doet zich het onrustbarend verschijnsel voor, dat de ontvangsten voor het z.g. *Sustentation-Fund* niet toe- maar afnemen. Waaraan dit toe te schrijven? Zou het enkel zijn door de ongunst der tijden? Zouden de gaven verminderd zijn, omdat de verdiensten in den laatsten tijd zoo gering waren, of omdat de handel kwijnde?

Wij meenen, dat dit mede gewicht in de schaal legt. Doch wij vrezen, dat het veld winnen van ethische denkbeelden er mede een oorzaak van is. Schotlands goud is aan het verdorven. Voor eenige jaren is Dr. Robertson Smith uit zijn hoogleraarship van de vrije kerk van Schotland gezet, doch zijne denkbeelden zijn er in gebleven, al wordt dit niet direct door het orgaan der vrije kerk uitgesproken. Ons treft het steeds, dat in den toon, welke in de *Christian*, een Engelsch methodistisch blad en in de *Free Church of Scotland* wordt aangeslagen, zulk een groote overeenstemming bestaat. Het Gereformeerde element treedt in het laatste orgaan maar al te zeer op den achtergrond.

Dit is zeker te betreuren.

Het Sustentation-Fund is een fonds, waaruit alle predikanten een zekere som ontvangen. Alle gemeenten moeten er voor bijdragen. Het zelfverantwoordelijkheid der gemeenten spiegelt zich zekker wel het eerst af in de bijdragen, die men schenkt tot instandhouding van den openbaren godsdienst.

In de Engelsche staatskerk lijden de predikanten op het platteland financiële schade, door de slechte tijden. Sommiger traktement is zoo verminderd, dat een voorstel gedaan is, om een drie miljoen gulden bijeen te brengen, teneinde hen tegemoet te komen. Den landbouwers gaat het in Engeland niet goed, zoodat zij weinig voor de kerk willen of kunnen opbrengen; terwijl de tienden maar zeer slecht te innen zijn.

Dat de Episcopale kerk, voorzover zij hare inkomsten niet trekt uit de staatskas, het eerst schade zou lijden, tengevolge van den stilstand in handel en bedrijf, was te verwachten. Op het platteland is immers die kerk allesbehalve door het volk geliefd.

Dat het socialisme in de oude en nieuwe wereld veld vindt, blijkt elken dag. De jongste verkiezingen voor den Duitsechen Rijksdag hebben het ten overvloede bewezen. Ook in Engeland is dit op te merken, zoodat wij in een Engelsch blad gelezen hebben, dat elk prediker genoodzaakt wordt, zich ten opzichte van het maatschappelijk vraagstuk uit te spreken.

Onlangs werd de aartsbischop van Canterbury een uitdagend verzoek gezonden om over een bepaald onderwerp, het maatschappelijk vraagstuk betreffende, te prediken; hij sloeg daarop echter geen acht. De St. Pauls, Londen hoofdkerk, was echter overvuld met menschen, die de begerde preek wilden hooren, en de plaatsvervanger van den eersten geestelijke der Episcopale kerk heeft het toen raadzamer geacht om volgens den eisch der saamgestroomde menigte te doen.

Zeer te spijt van de Ritualistische partij is in Jeruzalem een nieuwen bisschop benoemd, ter vervanging van den overleden bisschop Gobat. De Ritualisten beweerden, dat in het Heilige Land reeds een bisschop was, in den persoon van den Griekschen kerkvorst. Toch is de heer Blyth als zoodoort benoemd geworden. De *Guardian*, het orgaan der Ritualisten, heeft zich hevig hierover geklaagd, dat men poogt op het terrein van een deel der Katholieke kerk te gaan arbeiden.

Opmerkelijk is het, dat de Ritualisten niet geneigd zijn de arbeiders der Protestantische Presbyteriaansche gemeenschappen, die in Palestina werkzaam zijn, als medebroeders te erkennen; maar men buigt zich eerbiedig neder voor Grieksche en Armenische patriarchen.

Al hoort men tegenwoordig minder over het Heilsleger spreken, toch werkt het steeds onafgebroken voort.

In de »*Christian*» lezen wij onder de rubriek: »uit de kerken», omtrent genoemde instelling:

»In acht weken hebben 70 personen te Sheffield beleiden, dat zij gered waren.

Te Kilburn zijn meer dan 60 soldaten in de boeken van het leger ingeschreven, en dit in drie maanden.

Te Chelsea hebben 20 lieden zich bij Christus gevoegd, na een dag van gebed en arbeid.

In het Depot te Oxford, dat een maand geleden opgericht werd, hebben in drie dagen dertig personen getuigd, dat innne zielen gered werden.

Het succes van het leger te East Grinstead is zoo groot, dat een ieder in de buurt er zich over verbaast.

Te Nimes werden negentien lieden bekeerd. Er zijn meetings gehouden te Bradnich, waarvan het gevolg was dat in een week vier en twintig personen zich aan Christus overgaven.

Te Calais zijn reeds dertig jonge menschen, die er moedig voor uitkomen, dat zij gered werden. Sommigen behoorden tot de meest woeste rustverstoorders toen de meetings begonnen werden.

Te North-Finchley, hebben menschen publieke huizen verlaten, om de blijde tijding des heils te vernemen; voortdurend worden gelukkige harten en huizen gemaakt, terwijl een groot werk onder de kinderen gedaan wordt.

Al deze »overwinningen» lezende, zou men denken dat »het leger» weldra de geheele wereld moet bekeerd hebben. Maar we hebben vroeger meermalen aangehouden, welke eene betekenis aan het woord »bekeering» moet gehecht worden, wanneer het in de verslagen van het leger voorkomt. Het ware te wenschen, dat het leger het middel zijn mocht voor zoovele echte bekeeringen, als het opgeeft. Doch dit is op goede gronden te betwijfelen.

Gemengd Nieuws.

De heer J. B. Triver te New-York, een man die bekend staat als iemand, die vele offers brengt voor Christelijke zaken, werd onlangs benoemd tot president van een vereeniging voor inwendige zending. Hij bedankte daarvoor beleefd en merkte daarbij op: »al beger gevee ander ambt dan dat van »begunstiger» — candidaten voor dat ambt zijn zeer noodig.

In Stuttgart is »het Leger des heils» aan den arbeid getogen. Doch de overheid is tusschenbeide getreden, omdat er door het volk bij de samenkomsten van het leger zooveel tumult gemaakt werd. De politie van die stad heeft nu bepaald, dat het Heilsleger alleen maar samenkomsten houden mag op werkdagen des namiddags te 5 uren en op zon- en feestdagen des morgens te 8 uren en te 10½ uren. Of daardoor verkrigen worden zal het leger weldra Stuttgart al verlaten, zal de tijd moeten leeren.

WINKEL.

Uit de onthomene kerken.

HEER, 4 April 1887. In onze gemeente mogen wij in lievelijke rust vele goedertierenheids-gemeenten van den Goeden Heerde, die zijn kuddes alhier met zachtheid, als een waar Ontfermer weide. Des Zondags gaan in zeer bezette kerken de godsdiensttoeleeningen onder eenige stormen voorbij en onze leeraar mag ervaren, dat de Heere niet beschamt degenen, die op zijne goedertierenheid hopen. Aangezien het velen eender vrienden ondoenlijk was, langer met den heer Nieuwland saam te werken, richtten zich deze tot den kerkeraad met verzoek om een *gemeneentelijke zending»* aan op te richten. Dit geschiedde. De leeraar riep de gemeente samen in de z.g. »vraagkerk», liet voorlezen uit de »Practijk der Godsaligheid» van Dr. Kuypert het hoofdstuk over »de zending», en de vergaderde gemeente besloot, naar het bestek in dit leger hoofdstuk aangegeven, haar roeping in zake de zending te bevestigen. Onder de leiding van den kerkeraad, vertegenwoordigd door den leeraar, de ouderling, Dijkstra, den ouden, lieverigen zendingvriend, gesteund door een commissie uit de leden der gemeente, gaat het scheepje, »gemeneentelijke zending» in zee, meer dan honderd leden traden reeds toe, wel getal nog aangroei. I. l. Zondag avond werd de eerste Maandelijkse zendingvergadering gehouden, met gebed, bespreking van een gepast onderwerp uit Gods Woord, en bijdragen op het gebied der zending. Onze kerkeraad hoopt met de overige uitgetreden kerken in dit gewest in correspondentie te treden over deze zaak, opdat blijke door Gods genade, dat de Reformatie in 't wettelijk belang is van allen Christelijken arbeid, en eerst op de verhooring van de eerste bede en 't Onze Vader die op de tweede bede volgt.

Op aandringen van 47 leden uit de gemeente, waaronder de Moderatoren, doch ook sommigen, van wie niet beters verwacht mocht worden, is onze Kerkeraad door het Prov. kerkbestuur van Friesland vervallen verklaard, niet slechts van de ambten, maar zelfs van het lidmaatschap der Hervormde kerk. In dat vonnis staat de Godslasterlijke bewering, dat leeraar en opzieners en diakenen *alleen te lande door de kerkelijke verordeningen*. Welk een brutale verontwaardiging van het Gods Woord, dat zegt: Christus geeft sommigen tot herders en leeraars, en de Heilige Geest zet de opzieners over de gemeente Gods. Gelukkig dat onze kerkeraadsleden in hun hart gevoeld hebben, dat zij door de gemeente en mistiden door God schijn tot hun heilig ambt geroepen zijn. Hoe treurig dat onder dit vonnis, tusschen die van Christusloofte en de namen staan van Dr. Moquette en Dr. Scarping van Erevard.

Aangezien onze Kerkeraad op grond van Gods Woord reeds den 23 Januari j. de »Hoogere Besturen» heeft afgescheiden, is dit vonnis een paskwil; van nul en geen waarde. Het toont echter weer, hoe diep de Irenischen in de kerkbesturen gezonden zijn en is opnieuw een treffende rechtvaardiging van de zaak der Reformatie. Gods zij dank, die onze gemeente bekeerd heeft van de onderwerping aan een medepredikant, die deze Amsterdamsche maecht Irenische de Heere toch al zijn volk ook in deren ontrek tot doorbraak. Leidslieden der gemeente in IJst en Oudegas en elders, wat toefte zij toch? kiest u heden wien zij dienen wilt, is de Synode uit God, dient haar dan van gauscher harte — zóó niet — waagt het dan met Jehovah! Het Pasche-fest zegt u uw Koning leeft. Geloof, gehoorzaam! Veel hebben we genoten op de Provinciale Confe-rentie. Dat de discussie mislukte, lag ten eerste aan gebrek aan tijd, ontbreekt door de uitvoerigheid der notulen en de uitgebreidheid van het openingswoord, waarvan we echter niet gaarne iets hadden willen missen. De Heere gaf vader Ploos zoo uitnemend te spreken. Wij raakten met elkander diep in de schuld, doch vonden vrede door Christus en roemden Gods de ere alleen! Verder ligt de oorzaak van het mislukken van het debat grootendeels bij de opzettelijke in de plaats van te weerleggen hetgeen Dr. Wagenaar beweerd had met beroep op Gods Woord en de Confessie, misbruik maken van de gelegenheid om allerlei grieven uit te spreken en hateligheden te lichten. Dat zelfs de oude Van Griethuizen zich daarin verliep! Het derde om om den ouden man. De *Danier* stelt zich, zoodat het *Verhaal* terecht opmerkt, al hoe kinder-achtig aan. Komt het wellicht daaraan, dat de Redacteurs gevoelen, wij hebben te Sneek een knak gekregen?

Pasche-Zondag vierden we den Heeren Avondmaal; een dertigmalen voor het eerst. Wat een heemoediging tegenover dien afval van enkele anderen.

Wons, 5 April 1887. Zondagmorgen kwam hier Dr. Eringa van Gaast. De den woensdag. De kerkvergadering hield zich eenvoudig aan het besluit van den kerkeraad, dat er des namiddags om 2 uur preek zou zijn. Toen leerde Ds. B. onverrichter zake terug. Op den bestenden tijd preekte Ds. Wagenaar uit Heeg, over de woorden: Wij hebben gemeen Koninkdom den Keizer, »de Christusverwerping Israels zelfmoord» — een ac-tuele stof. Er was een groote, aandachtige schare. Voor de reformatie worden in dezer tijd vele redhar-ten gewonnen. De Heere werke dóór, zijn Naam ter Eere!

De Paschdagen waren voor de gemeente van Oudewater zeer gezegend. Onze school met den Bijbel is nog nooit zoo met menschen gevuld geweest als op den eersten Paschmorgen. De aangebrachte tribune kwam goed te stade en ook in de portalen moest menigen een plaatsje zoeken. Bij onze vrienden in de buurt moesten stoelen geleend worden, omdat men op zulk een toevloed van menschen niet gerekend had. Onze leeraar behandelde de gewone Paschstofften, maar het is alom bekend, dat tegenwoordige omstandigheden in een geheel nieuw licht zette. De Heere is er reeds schuld te belijden dat men het zoovele jaren in vele gemeenten heeft mogen hooren verkondigen, dat de Heere Jesus zijn Koninklijke macht op dien gedekwaadigen eersten dag der weke heeft betoond, en men dit schier uitsluitend op de zaligheid van den zondar heeft toegepast, maar niet heeft beseft dat uit zijne opstanding zal heider blijft, dat Hij als Koning zooveel kerk moet bekeeren o. a. Als men in het suk van »Heeren verrijst», waardoor Hij getoond heeft over alle machten der hel getrimmeerd te hebben, wat meer geleefd hadden, hoe veel eer zou dan het Synodale juk reeds zijn afgeworpen.

Maar het verheugt ons, dat door »Heeren goedheid de strik ook hier eindelijk gesprongen is. Terwijl in onze school 150 a 200 hoorders te vinden waren op Paschmorgen, kwamen in de kerk onder het gehoor van Ds. Margadam nauwelijks 100 menschen. Als men daarvan afreken de leden van den Protestantsech bond en de arme lieden, dan is de rest een bedroefde hoopje. Ofschoon indrukkelijk is te remen gegeven dat voor de geheele gemeente, door het besluit van den Kerkeraad, het Synodale juk is afgeworpen en dus ook voor de armen; ofschoon door den Kerkeraad verklaard is dat hij zooveel mogelijk zou trachten om voor de armen te blijven zorgen, wantrouwen de vele bedeelde menschen de zaak of begripen haar niet, en blijven van verre staan. Reeds heeft de diaconie van het Hervormd kerk